

Chambre des représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1998 - 1999 (*)

1ER AVRIL 1999

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code judiciaire en ce
qui concerne la conciliation et
la médiation judiciaire**

(Déposée par M. Antoine Duquesne)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

En l'état actuel de notre législation, l'entremise d'un tiers, à l'initiative du juge ou des parties, en vue d'une conciliation, n'est intégrée dans notre système procédural que dans les articles 962 et suivants du Code judiciaire, relatifs à l'expertise.

La conciliation fait en effet partie intégrante de la mission dévolue à l'expert (article 972). Il est souhaitable d'étendre le champ d'application de la médiation judiciaire comme l'a fait le nouveau Code de procédure civile français et de conférer expressément au juge le pouvoir de désigner un médiateur défini comme étant un tiers dont la mission consiste à amener les parties à trouver un accord entre elles.

La présente proposition a notamment pour but de mettre fin à l'incertitude des auteurs et des magistrats quant au pouvoir du juge, «au début ou en cours de procédure, de confier à un tiers une mission de médiation destinée uniquement à favoriser un rap-

(*) Cinquième session de la 49ème législature

Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1998 - 1999 (*)

1 APRIL 1999

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Gerechtelijk
Wetboek met betrekking tot
de minnelijke schikking en
de gerechtelijke bemiddeling**

(Ingediend door de heer Antoine Duquesne)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

In de huidige stand van onze wetgeving komt het optreden van een derde, op initiatief van de rechter of van de partijen, om een verzoening te bewerkstelligen, in ons proceduresysteem alleen voor in de artikelen 962 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek, met betrekking tot het deskundigenonderzoek.

De verzoening maakt immers ten volle deel uit van de opdracht van de deskundige (artikel 972). Het is wenselijk om net als in het nieuwe Franse *Code de procédure civile* het toepassingsgebied van de gerechtelijke bemiddeling uit te breiden en de rechter uitdrukkelijk de bevoegdheid te verlenen een bemiddelaar aan te stellen, dat wil zeggen een derde wiens taak erin bestaat de partijen tot een onderling akkoord te brengen.

Dit wetsvoorstel heeft met name tot doel een einde te maken aan de onzekerheid van de rechtsgeleerde auteurs en de magistraten omtrent de bevoegdheid van de rechter om «bij de aanvang of in de loop van de rechtspleging een derde een bemiddelingsopdracht

(*) Vijfde zitting van de 49ste zittingsperiode

prochement entre les parties, sans qu'en aucun cas le juge ne lui délègue son pouvoir de juridiction et pour autant, s'il s'agit d'une initiative prise d'office ou à la demande d'une partie, que cette désignation intervienne après que le juge ait obtenu l'accord des parties sur le principe de la médiation»¹.

La présente proposition permet également de résoudre les problèmes liés à l'exécution d'un accord trouvé entre parties, en dehors de toute procédure, après qu'elles aient fait appel de commun accord à un tiers médiateur pour tenter de régler leur différend. Actuellement, pareil accord est revêtu de l'autorité de la chose convenue mais ne peut produire par lui-même une force exécutoire ni être revêtu de la force de chose jugée.

Dans la présente proposition, il est possible aux parties de saisir le juge sur pied de l'article 731 du Code judiciaire tant après avoir conclu un accord que lorsqu'elles n'ont dégagé un accord que sur le recours à la médiation.

Enfin, la modification de l'article 733 a pour objet de remédier à une difficulté importante relative à l'exécution des procès-verbaux de conciliation, certains huissiers de justice estimant qu'il est impossible, dans l'état actuel du texte, d'exécuter le titre délivré sur le fondement de cet article dans la mesure où le procès-verbal ne contient aucune condamnation.

La procédure de médiation présente de multiples avantages.

Tout d'abord elle ne requiert aucun formalisme, une simple lettre au greffe ou même une demande verbale pouvant suffire.

Ensuite elle produit des effets similaires à ceux d'un jugement: authenticité et force exécutoire.

Elle présente également l'avantage de l'économie, de la rapidité, de la souplesse et de l'efficacité. Ces différents avantages sont excellemment développés dans l'article publié par Mme le bâtonnier F. Collard et Me V. d'Huart aux Editions du jeune barreau de Liège².

¹ Cf G. de Leval, «Le juge peut-il ordonner des mesures d'instruction non prévues par la loi?», *Ann. Droit Liège* 1990, pp. 417 à 420. Cf. également V. d'Huart, «La médiation au coeur du barreau», *JLMB* 1998, pp. 693 à 697.

² Cf. «Le coût de la Justice», Actes du colloque organisé par la conférence du jeune barreau de Liège et la faculté de droit de l'université de Liège, pp. 425 à 437.

toe te kennen met als enig doel een toenadering tussen de partijen te bevorderen, zonder dat de rechter hem op enige wijze zijn rechtsprekende bevoegdheid delegeert en, als het gaat om een initiatief dat ambtshalve of op verzoek van een partij wordt genomen, in zoverre die aanstelling plaatsheeft nadat de rechter over het beginsel van de bemiddeling de instemming van de partijen heeft gekregen»¹ (vert.).

Dit wetsvoorstel maakt het ook mogelijk de problemen op te lossen die verband houden met de uitvoering van de minnelijke schikking die buiten elke procedure om tussen partijen wordt getroffen, nadat ze, in een poging hun geschil op te lossen, met beider instemming een beroep hebben gedaan op een derde bemiddelaar. Op dit ogenblik kleeft aan die minnelijke schikking het gezag van het overeengekomene, maar de schikking levert op zich geen uitvoerbare kracht op net zomin als ze kracht van gewijsde kan hebben.

In dit wetsvoorstel kunnen de partijen de zaak bij de rechter aanhangig maken op grond van artikel 731 van het Gerechtelijk Wetboek, zowel na het treffen van een minnelijke schikking, als wanneer ze het er alleen over eens zijn geraakt dat ze een beroep doen op bemiddeling.

Tot slot heeft de wijziging van artikel 733 tot doel een belangrijk probleem te verhelpen met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de processen-verbaal van minnelijke schikking, aangezien bepaalde gerechtsdeurwaarders van mening zijn dat het overeenkomstig de huidige versie van de tekst onmogelijk is de op basis van dat artikel verleende titel ten uitvoer te leggen, vermits het proces-verbaal geen enkele veroordeling bevat.

De procedure van minnelijke schikking heeft talrijke voordelen.

In de eerste plaats vereist ze geen enkel formalisme, een gewone brief aan de griffie of zelfs een mondeling verzoek kan volstaan.

Vervolgens heeft ze soortgelijke gevolgen als een vonnis: authenticiteit en uitvoerbare kracht.

Ze heeft ook het voordeel kostenbesparend, snel, flexibel en doeltreffend te zijn. Die verschillende voordelen werden uitstekend belicht in het door stafhouder F. Collard en meester V. d'Huart bij de *Editions du jeune barreau de Liège* gepubliceerde artikel.²

¹ Zie G. de Leval, «Le juge peut-il ordonner des mesures d'instruction non prévues par la loi?», *Ann. Droit Liège*, 1990, blz. 417-420. Zie ook V. d'Huart, «La médiation au coeur du barreau», *JLMB*, 1998, blz. 693-697.

² Zie «Le coût de la Justice», *Actes du colloque organisé par la conférence du jeune barreau de Liège et la faculté de droit de l'université de Liège*, blz. 425-437.

En ce qui concerne la personnalité du médiateur, il est indispensable qu'il s'agisse d'une personne rompue à l'exercice du droit et des procédures judiciaires, connaissant la jurisprudence du tribunal devant lequel le litige est ou serait soumis, et tenue au secret professionnel. Les avocats, ayant acquis une certaine expérience et désignés à cette fin par le Conseil de l'Ordre semblent le mieux habilités à remplir cette fonction.

A. DUQUESNE

Met betrekking tot de persoon van de bemiddelaar is het onontbeerlijk dat het gaat om een inzake rechtspraktijk en gerechtelijke procedures door de wol geverfd persoon, die de rechtspraak van de rechtbank waarbij het geschil aanhangig wordt of zou worden gemaakt kent en die gebonden is door het beroepsgeheim. Advocaten met een zekere ervaring, die daartoe door de Raad van de Orde worden aangewezen, lijken het meest geschikt om die taak op zich te nemen.

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente de loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Dans la quatrième partie, Livre II, titre II du Code judiciaire, l'intitulé du chapitre Ier est remplacé par l'intitulé suivant :

«La conciliation et la médiation judiciaire».

Art. 3

Dans l'article 731 du même Code, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 1er et 2 :

«De même, lorsqu'en dehors de toute procédure, les parties ont pu se concilier et ont conclu une transaction répondant à chacune des conditions visées à l'alinéa 1er.».

Art. 4

Dans l'article 733 du même Code, la deuxième phrase est remplacée par la phrase suivante :

«Si un accord intervient ou est confirmé, le procès-verbal en constate les termes, porte condamnation au respect des engagements pris et l'expédition est revêtue de la formule exécutoire.».

Art. 5

Un article 733*bis*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 733*bis*. — Le juge peut, à la demande des parties ou de sa propre initiative, mais avec l'accord des parties, désigner une tierce personne remplissant les conditions fixées à l'article 733*septies* pour procéder à une médiation afin d'amener les parties à se concilier.».

Art. 6

Un article 733*ter*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In het vierde deel, boek II, titel II, van het Gerechtelijk Wetboek wordt het opschrift van hoofdstuk I vervangen door het volgende opschrift:

«Minnelijke schikking en gerechtelijke bemiddeling».

Art. 3

In artikel 731 van hetzelfde Wetboek wordt tussen het eerste en het tweede lid het volgende lid ingevoegd:

«Hetzelfde geldt wanneer de partijen buiten elke rechtspleging om een minnelijke schikking hebben kunnen bereiken en een dading hebben aangegaan die aan alle in het eerste lid bedoelde voorwaarden voldoet.».

Art. 4

In artikel 733 van hetzelfde Wetboek wordt de tweede volzin vervangen door de volgende volzin:

«Indien een schikking tot stand komt of wordt bevestigd, worden de bewoordingen ervan opgetekend in het proces-verbaal, dat een straf bepaalt ingeval de verbintenis niet wordt nagekomen en waarvan de uitgifte wordt voorzien van het formulier van tenuitvoerlegging.».

Art. 5

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 733*bis* ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 733*bis*. — Op verzoek van de partijen of op eigen initiatief, maar met de instemming van de partijen, kan de rechter een derde aanstellen die voldoet aan de in artikel 733*septies* gestelde voorwaarden, teneinde de partijen door bemiddeling tot een minnelijke schikking te brengen.».

Art. 6

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 733*ter* ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 733ter. — Le juge déjà saisi d'un litige portant sur des objets susceptibles d'être réglés par transaction peut, en tout état de procédure et y compris en référé, lorsqu'il estime que les parties sont susceptibles de se concilier, ordonner, moyennant l'accord des parties, une mesure de médiation.».

Art. 7

Un article 733quater, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 733quater. — La décision qui ordonne une mesure de médiation mentionne expressément l'accord des parties, désigne le médiateur pour la durée qu'elle détermine, sans que celle-ci puisse excéder trois mois, et fixe la date à laquelle l'affaire sera rappelée à l'audience.

Elle taxe le montant de la provision à valoir sur les honoraires du médiateur. La provision est à charge des parties par parts égales, sauf si les parties en décident autrement. Elle, est consignée au greffe.

A défaut du paiement de la provision dans le délai fixé, la désignation du médiateur est rapportée et la procédure contentieuse est poursuivie.».

Art. 8

Un article 733quinquies, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 733quinquies. — La décision est notifiée par le greffe au médiateur, lequel fait connaître sans délai au juge son acceptation ou son refus motivé.

Aussitôt qu'il est informé par le greffe de la consignation de la provision, le médiateur convoque les parties.».

Art. 9

Un article 733sexies, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 733sexies. — La médiation peut porter sur tout ou partie du litige.

En aucun cas, elle ne déssaisit le juge qui peut prendre à tout moment toute mesure qui lui paraît nécessaire et notamment mettre fin avant l'expiration du délai qu'il a fixé, d'office ou à la demande du médiateur ou d'une des parties, à la mission du médiateur.».

«Art. 733ter. — De rechter bij wie al een geschil aanhangig is over zaken welke voor dading vatbaar zijn, kan, wanneer hij van mening is dat de partijen een minnelijke schikking kunnen treffen, in elke stand van de rechtspleging, ook in kort geding, mits de partijen ermee instemmen, een bemiddelingsmaatregel bevelen.».

Art. 7

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 733quater ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 733quater. — De beslissing waarbij een bemiddelingsmaatregel wordt bevolen maakt uitdrukkelijk melding van de instemming van de partijen, stelt de bemiddelaar aan voor de termijn die ze bepaalt, maar die niet langer kan zijn dan drie maanden, en legt de datum vast waarop de zaak opnieuw ter terechtzitting zal worden behandeld.

Ze begroot het bedrag van het voorschot op de erelonen van de bemiddelaar. Het voorschot is ten laste van de partijen, in gelijke delen, behalve als de partijen er anders over beslissen. Het wordt bij de griffie in consignatie gegeven.

Als het voorschot niet binnen de gestelde termijn wordt betaald, wordt de aanstelling van de bemiddelaar uitgesteld en de rechtspleging over het geschil voortgezet.».

Art. 8

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 733quinquies ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 733quinquies. — De griffier geeft aan de bemiddelaar kennis van de beslissing. De bemiddelaar brengt de rechter onverwijld op de hoogte van zijn aanvaarding of gemotiveerde weigering.

Zodra hij van de griffie verneemt dat het voorschot in consignatie werd gegeven, roept de bemiddelaar de partijen op.».

Art. 9

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 733sexies ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 733sexies. — De bemiddeling kan betrekking hebben op het geheel of op een gedeelte van het geschil.

Ze heeft in geen geval tot gevolg dat de zaak aan de rechter wordt onttrokken. Deze laatste kan op elk ogenblik elke maatregel nemen die hem noodzakelijk lijkt en met name, van ambtswege of op verzoek van de bemiddelaar of van een van de partijen, vóór het verstrijken van de termijn die hij heeft bepaald, de opdracht van de bemiddelaar beëindigen.».

Art. 10

Un article 733*septies*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 733*septies*. — Peuvent seuls être désignés comme médiateurs les avocats inscrits au barreau depuis au moins dix ans et agréés à cette fin par le Conseil de l'Ordre.

Le médiateur doit être indépendant et impartial. Il peut être récusé s'il existe des raisons légitimes de douter de son impartialité ou de son indépendance. La procédure de récusation se déroule conformément aux articles 970 et 971.».

Art. 11

Un article 733*octies*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 733*octies*. — Le médiateur est tenu de garder le secret à l'égard des tiers.

Dans le cadre et pour les besoins de la mission qui lui est confiée, le médiateur peut, avec l'accord des parties, entendre les tiers qui y consentent, ou, lorsque la complexité de l'affaire l'exige, recourir aux services d'un conseiller technique, spécialiste dans le domaine traité.

Les constatations du médiateur et les déclarations qu'il recueille ne peuvent être évoquées devant le juge saisi du litige qu'avec l'accord des parties. Elles ne peuvent être utilisées dans une autre instance.

A l'expiration de sa mission, le médiateur informe par écrit, le juge de ce que les parties sont, ou non, parvenues à trouver une solution au conflit qui les oppose.

Le jour fixé, l'affaire revient devant le juge. Il est procédé conformément à l'article 733.

L'accord dont il est dressé procès-verbal doit contenir l'accord des parties sur la répartition de la charge des frais et honoraires du médiateur.

A défaut d'accord, le juge peut, s'il y a lieu, renouveler la mission du médiateur, sinon la non-conciliation est actée et la procédure contentieuse peut être poursuivie.».

Art. 10

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 733*septies* ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 733*septies*. — Alleen advocaten die ten minste tien jaar bij de balie zijn ingeschreven en daartoe door de Raad van de Orde zijn aanvaard kunnen als bemiddelaar worden aangesteld.

De bemiddelaar moet onafhankelijk en onpartijdig zijn. Hij kan worden gewraakt als er gewettigde redenen zijn om aan zijn onpartijdigheid of onafhankelijkheid te twijfelen. De wrakingsprocedure verloopt overeenkomstig de artikelen 970 en 971.».

Art. 11

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 733*octies* ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 733*octies*. — De bemiddelaar is ertoe verplicht tegenover derden de geheimhouding in acht te nemen.

In het raam van de hem toevertrouwde opdracht en in zoverre het voor die opdracht vereist is, kan de bemiddelaar, als de partijen ermee instemmen, de derden horen die ermee akkoord gaan of, als de complexiteit van de zaak het vereist, een beroep doen op de diensten van een technisch raadgever, die deskundig is in de behandelde aangelegenheid.

De vaststellingen van de bemiddelaar en de verklaringen die tegenover hem worden afgelegd kunnen voor de rechter bij wie het geschil aanhangig is alleen maar worden aangehaald mits de partijen ermee instemmen. Ze kunnen niet in een andere graad van de rechtspleging worden gebruikt.

Bij het verstrijken van zijn opdracht stelt de bemiddelaar de rechter schriftelijk ervan in kennis of de partijen er al dan niet in zijn geslaagd voor hun onderling geschil een oplossing te vinden.

Op de vastgestelde dag komt de zaak terug voor de rechter. Er wordt gehandeld overeenkomstig artikel 733.

De minnelijke schikking, waarvan proces-verbaal wordt opgemaakt, moet de overeenkomst bevatten die de partijen hebben gesloten over de verdeling van de lasten van de kosten en erelonen van de bemiddelaar.

Als geen minnelijke schikking wordt bereikt kan de rechter, zo nodig, de opdracht van de bemiddelaar hernieuwen, zo niet wordt het ontbreken van een minnelijke schikking aangetekend en kan de rechtspleging over het geschil worden voortgezet.».

Art. 12

Un article 733*novies*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 733*novies*. — Le juge taxe les honoraires du médiateur et l'autorise à se faire remettre jusqu'à due concurrence les sommes consignées au greffe. Il ordonne, s'il y a lieu, le versement de sommes complémentaires en indiquant la ou les parties qui en ont la charge, conformément à l'accord intervenu, ou la restitution à qui de droit des sommes consignées en excédent.».

Art. 13

Un article 733*decies*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code :

«Art. 733*decies*. — La décision ordonnant, renouvelant ou mettant fin à la médiation n'est pas susceptible de recours.».

24 février 1999

A. DUQUESNE

Art. 12

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 733*novies* ingevoegd, luidend als volgt:

«Artikel 733*novies*. — De rechter begroot de erelonen van de bemiddelaar en verleent hem machtiging zich het deel van het op de griffie in consignatie gegeven bedrag dat hem verschuldigd is te laten overhandigen. Indien nodig beveelt hij de storting van een bijkomende som, waarbij hij aangeeft welke partij of partijen daarmee, volgens de overeenkomst die werd gesloten, worden belast, of de teruggave aan de rechthebbenden van wat te veel in consignatie werd gegeven.».

Art. 13

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 733*decies* ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 733*decies*. — Tegen de beslissing waarbij de bemiddeling wordt bevolen, hernieuwd of beëindigd kan geen beroep worden ingesteld.».

24 februari 1999